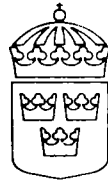

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1987/88:16

om bidrag till föräldraförsäkringen (prop. 1987/
88:100, bil. 7, litt. C 2)

SfU
1987/88:16

Propositionen

FEMTE HUVUDTITELN

Regeringen har i proposition 1987/88:100, bil. 7 (socialdepartementet) litt. C Ekonomiskt stöd till barnfamiljer m.m., under C 2 föreslagit riksdagen att

1. anta förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, såvitt avser ny lydelse av 4 kap. 10, 12 och 16 §§.

2. till Bidrag till föräldraförsäkringen för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 1 286 000 000 kr.

Lagförslaget i övrigt behandlas av utskottet i betänkande SfU 1987/88:15.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1987/88

1987/88:Sf206 av Karin Israelsson och Martin Olsson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av tillfällig föräldrapenning vid sjukdom hos dagbarnvårdares barn.

2. att riksdagen beslutar att de 16 kontaktdagarna kan tas ut vid den tidpunkt som föräldrarna själva bestämmer.

3. att riksdagen beslutar att kontaktdagarna skall kunna tas ut för alla barn oavsett omsorgsform.

1987/88:Sf207 av Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om samhällseffekterna av förslaget om att blivande mammor kan sjukskrivas tre veckor före förlossningen och värdet av att mödrarna bereds möjlighet till mindre ansträngande sysslor tiden före nedkomsten.

1987/88:Sf235 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utbyggd föräldraledighet till 18 månader med ersättning enligt sjukpenningen fr.o.m. den 1 januari 1989.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att fyra månader av föräldraförsäkringens 18 månader skall avsättas för den vårdnadshavare som ej utnyttjat huvuddelen av föräldraledigheten då det finns två vårdnadshavare.

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utökning av antalet kontaktdagar till en vecka per barn och år samt slopande av nedre åldersgränsen.

4. att riksdagen till Bidrag till föräldraförsäkringen för budgetåret 1988/89 anslår 3 000 000 000 kr. utöver regeringens förslag.

1987/88:Sf239 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen om allmän försäkring att den s.k. BB-avgiften avskaffas.

1987/88:Sf242 av Kerstin Göthberg och Rosa Östh (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att tillfällig föräldrapenning för besök i skolan skall utgå med två dagar per år under hela låg- och mellanstadietiden.

1987/88:Sf247 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förbättringar av föräldraförsäkringen i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion So613.

1987/88:Sf249 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att vårdbidrag och ersättning enligt föräldraförsäkringen skall kunna utgå samtidigt enligt det anförda.

Motiveringen återfinns i motion So615.

1987/88:Sf251 av Ulla-Britt Åbark och Lars Svensson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ersättning från föräldraförsäkring till förälder vars dagbarnvårdares barn är sjukt.

1987/88:Sf262 av Mona Sahlin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en ändring av lagen om allmän försäkring så att tillfällig föräldrapenning också skall utgå om daghem tvingas stänga på grund av sjukdom.

1987/88:Sf268 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen med avslag på regeringens förslag i denna del beslutar att slopa 60-dagarsgränsen för tillfällig föräldrapenning.

4. att riksdagen beslutar om en lagändring som ger föräldrar med vårdbidrag rätt till tillfällig föräldrapenning i de fall det är fråga om en tillfällig försämring av det handikapp som ligger till grund för vårdbidraget.

Motiveringen återfinns i motion So235.

1987/88:Sf271 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om i tiden utsträckt rätt för föräldrarna att utnyttja kontaktdagarna för skolbesök.

Motiveringen återfinns i motion Ub272.

1987/88:Sf282 av Karin Israelsson och Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av tillfällig föräldrapenning när daghemmet oplanerat stängs.

1987/88:Sf284 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vilande SGI för föräldrar till svårt långvarigt sjuka små barn.

1987/88:Sf304 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen till C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen, anvisar ett med 20 milj. kr. ökat förslagsanslag om 1 306 000 000 kr.

SfU 1987/88:16

1987/88:Sf314 av Rune Backlund och Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen avslår den föreslagna ändringen i 4 kap. 10 § lagen om allmän försäkring.

1987/88:Sf322 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om rätt att överlåta den tillfälliga föräldrapenningen på det sätt som föreslås i motionen.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av reglerna för tillfällig föräldrapenning så att denna rätt kan utnyttjas när ett daghem stängs.

Motiveringen återfinns i motion So637.

1987/88:Sf328 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari yrkas

1 (delvis). att riksdagen beslutar att fr.o.m. den 1 januari 1989 i enlighet med motionens förslag införa nya regler i föräldraförsäkringen.

3 (delvis). att riksdagen, under förutsättning av bifall till yrkande 1, beslutar tillgodogöra statsbudgeten de socialförsäkringsmedel som frigörs såsom i motionen anförts.

1987/88:Sf341 av Maria Leissner (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om personlig pappaledighet.

Motiveringen återfinns i motion So504.

1987/88:Sf342 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att garantinivån inom föräldraförsäkringen från den 1 januari 1988 skall uppgå till 1/365-del av basbeloppet om dagen.

Motiveringen återfinns i motion So642.

Utskottet

Föräldraförsäkringen

Inom föräldraförsäkringen ryms ersättningsförmånerna föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Under anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen beräknas den del av kostnaderna för föräldraförsäkringen som finansieras genom statsbidrag, 15 %. Övriga kostnader täcks genom socialavgifter.

Föräldrapenning

Föräldrapenning utges under 360 dagar i anslutning till barns födelse eller adoptivbarns ankomst. Under 270 av dessa dagar utges föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, dvs. 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten per dag, dock lägst med en garantinivå som för närvarande är 60 kr. Under resterande 90 dagar utges ersättning med garantibeloppet 60 kr. per dag. Modern har rätt till föräldrapenning tidigast fr.o.m. den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets

födelse. Ersättningen utges efter barnets födelse till den av föräldrarna som till huvudsaklig del vårdar barnet. Om båda föräldrarna är vårdnadshavare har vardera föräldern alltid rätt till 90 egna dagar med föräldrapenning. Denna rätt kan dock överlåtas på den andra föräldern. Förälder som är ensam vårdnadshavare har rätt till samtliga 360 dagar med föräldrapenning. Ersättningsdagarna får tas ut längst till dess barnet fyller fyra år. Utöver dessa dagar har en fader rätt till sammanlagt tio dagars föräldrapenning i samband med barns födelse.

Föräldrapenningen kompletteras med en rätt för föräldrar till ledighet från anställning under den tid då föräldrapenning utges. Dessutom finns en fristående rätt för föräldrar att vara helt lediga så länge de vårdar barn som är yngre än ett och ett halvt år. De har också möjlighet att förkorta arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid fram till dess barnet fyller åtta år eller avslutar sitt första skolår.

I motion Sf328 yrkande 1 (delvis) yrkar Nils Carlshamre m. fl. i besparings-syfte att *kompensationsnivån* inom föräldraförsäkringen skall sänkas till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten fr.o.m. den 1 januari 1989. Besparingseffekten bör enligt yrkande 3 (delvis) i samma motion tillgodogöras statsbudgeten genom en omfördelning av avgiftsuttaget.

Utskottet behandlade senast likartade motionskrav i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1986/87:17. Utskottet hänvisade då till tidigare uttalande att en sänkning av kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen till 80 % innebar ett alltför kännbart ingrepp i försäkringskyddet vid föräldraledighet. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker således bifall till motion Sf328 yrkandena 1 och 3 i motsvarande delar.

Nils Carlshamre m. fl. begär i motion Sf342 att *garantinivån* för föräldraförsäkringen, som enligt motionärerna visar en tendens att släpa efter i värde, skall knytas till basbeloppet och bestämmas till 1/365 av detta. Garantinivån bör enligt motionärerna avrundas till närmaste hela kronor som är jämnt delbart med fyra och skulle härigenom för år 1988 uppgå till 72 kr. om dagen.

Utskottet behandlade även ett motionskrav av denna innebörd i betänkandet SfU 1986/87:17. Utskottet ansåg att garantinivån inte kunde bestämmas enbart genom att basbeloppsutvecklingen tilläts slå igenom automatiskt. Även andra omständigheter måste tas med i beräkningen, såsom det statsfinansiella läget och behovet av andra familjepolitiska åtgärder inom och utom föräldraförsäkringen. Utskottet vidhåller denna uppfattning och anser inte att det nu finns skäl att höja garantinivån. Utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf342.

Lars Werner m. fl. begär i motion Sf235 yrkande 1 ett förslag om *utbyggd föräldraledighet* med föräldrapenning motsvarande sjukpenningen under 18 månader fr.o.m. den 1 januari 1989. En utbyggd föräldraförsäkring är enligt motionärerna ett bättre alternativ än vårdnadsbidrag. I motionen anförts vidare att människans benägenhet att använda sin rätt att stanna hemma under barnets första år knappast kan anses tillfredsställande. Motionärerna begär därför i yrkande 2 förslag om att fyra av de 18 månaderna skall reserveras för den förälder som ej utnyttjat huvuddelen av tiden i de fall då det finns två vårdnadshavare.

I motion Sf341 pekar Maria Leissner på att mycket få män tar ut någon

längre föräldraledighet och begär ett tillkännagivande om att minst en månad av nuvarande föräldraledighet bör reserveras för pappans personliga bruk och ytterligare tid när föräldraförsäkringen byggs ut.

I propositionen anges att målet är att bygga ut föräldraförsäkringen till att omfatta 18 månader och att ersättningen skall betalas enligt sjukpenningnivån. Ambitionen är att utbyggnaden till 18 månader skall vara slutförd i början av 1990-talet. Takten i utbyggnaden anges emellertid bli beroende av de ekonomiska förutsättningarna och av avvägningen mot andra reformkrav.

Utskottet vill uttala sin tillfredsställelse med det mål för utbyggnaden av föräldraförsäkringen som angetts i propositionen. Utskottet är emellertid inte berett att förorda en förbättring av föräldraförsäkringen i snabbare takt än som anges i propositionen.

Frågan om kvotering mellan föräldrarna av rätten till föräldrapenning har utskottet behandlat vid flera tillfällen och senast i betänkandet SfU 1986/87:17. Utskottet har därvid hänvisat till föräldraförsäkringsutredningens betänkande (SOU 1982:36) Enklare föräldraförsäkring, vari utredningen avvisade en kvotering, eftersom en sådan skulle medföra en krångligare administration och svårigheter ur informationssynpunkt. Vidare skulle enligt utredningen en kvotering begränsa föräldrarnas möjligheter att själva fördela föräldraledigheten på det med tanke på deras situation mest ändamålsenliga sättet. En positiv utveckling när det gäller fäders uttag av föräldrapenning borde i stället kunna uppnås genom riktade informationsinsatser inom olika samhällsområden. Utskottet, som varit medvetet om de fördelar ur jämställdhetssynpunkt som en kvotering skulle kunna medföra, har mot bakgrund av vad föräldraförsäkringsutredningen anfört inte ansett sig kunna tillstyrka en kvotering av föräldrapenningen. – Utskottet vidhåller alltså denna uppfattning.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf235 yrkandena 1 och 2 samt Sf341.

Föräldrapenning kan i vissa fall beräknas efter en *särskild beräkningsgrund*, nämligen då en förälders sjukpenninggrundande inkomst har sänkts i samband med ledighet för vård av barn som har fyllt ett år. Föräldrapenning skall i sådant fall till dess barnet fyller två år beräknas efter den tidigare sjukpenninggrundande inkomsten eller efter en på grund av löneutvecklingen antagen högre inkomst. Är kvinnan gravid vid utgången av de två åren med beräknad eller faktisk nedkomst inom sex månader, skall föräldrapenningen även i fortsättningen beräknas på motsvarande sätt. En kvinna som föder ett nytt barn inom två och ett halvt år från det tidigare barnets födelse får alltså föräldrapenning med lägst det belopp som hon fick vid det förra barnets födelse.

Karin Israelsson begär i motion Sf284 ett tillkännagivande att tiden under vilken föräldrapenning får beräknas efter tidigare sjukpenninggrundande inkomst bör utsträckas för föräldrar vilkas tidigare barn är svårt långvarigt sjuka. Motionären framhåller att det för föräldrar som fått ett svårt handikappat barn ofta finns både psykologiska och praktiska hinder för att planera för ett nytt barn inom så kort tidrymd som två år och nämner att hel tjänstledighet i dessa fall ofta beviljas under tre år efter barnets födelse. I

motionen föreslås en förlängning av tidrymden med ett år och påpekas att gruppen blir klart avgränsad, om förlängningen knyts till förutsättningen att vårdbidrag utgår för det tidigare barnet.

Utskottet behandlade en liknande motion under 1985/86 års riksmöte (se SfU 1985/86:22). Utskottet inhämtade därvid yttranden över motionen från socialstyrelsen och riksförsäkringsverket. Socialstyrelsen uttalade sig därvid för en förlängning av rätten att få beräkna föräldrapenning på grundval av tidigare sjukpenninggrundande inkomst till fyra år i de fall motionen avsåg, medan riksförsäkringsverket framhöll att specialregler av den typ som föreslogs i motionen skulle förstärka skillnaderna mellan de föräldrar som beviljades vårdbidrag och övriga föräldrar. Verket ansåg också att sådana specialregler skulle komplicera regelsystemet och administrationen. Utskottet uttalade förstäelse för de synpunkter som framförts i motionen men ansåg att, eftersom den tid som en förälder fick sin föräldrapenning beräknad på tidigare sjukpenninggrundande inkomst nyligen hade förlängts, effekterna av de nya bestämmelserna borde avvaktas innan eventuella förändringar aktualiserades. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet bifall till motionen.

Utskottet vill åter uttrycka sin förstäelse för de synpunkter som framförs i motionen men vidhåller sin tidigare uppfattning och anser att effekterna av de den 1 januari 1986 införda bestämmelserna alljämt bör avvaktas innan eventuella förändringar aktualiseras. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund bifall till motion Sf284.

Fr.o.m. den 1 januari 1988 görs *avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård* på samma sätt som avdrag från sjukpenning vid annan sjukhusvård. Hel föräldrapenning utgår dock alltid lägst enligt garantinivån. Till följd av avdraget beräknas utgifterna för föräldraförsäkringen minska med drygt 20 milj. kr. per år.

I motion Sf239 begär Alf Svensson att avdraget skall avskaffas.

Riksdagens beslut om avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård fattades så sent som i december 1987 (prop. 1987/88:46, SfU 11, rskr. 102). Riksdagen godkände därvid utskottets betänkande, där utskottet framhöll att det inte längre var motiverat att ha skilda regler för sjukhusvård på grund av sjukdom och motsvarande vård i samband med förlossning. Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att nu ändra uppfattning i frågan, varför utskottet avstyrker bifall till motion Sf239.

En kvinna har, som tidigare nämnts, rätt till föräldrapenning fr.o.m. den sextionde dagen före beräknad nedkomst. En kvinna kan också ha rätt till *havandeskapspenning*, om hon har ett fysiskt påfrestande arbete, som hon inte orkar med under graviditetens slutskede. Som förutsättning för denna rätt gäller att kvinnan inte kan omplaceras till ett annat arbete. Havandeskapspenning kan i dessa fall utges tidigast fr.o.m. den sextionde dagen före den beräknade nedkomsten och längst t.o.m. den elfte dagen före denna tidpunkt.

I motion Sf207 begär Marianne Karlsson en utredning om samhällseffekterna av sjukskrivning av blivande mammor tre veckor före förlossning och värdet av att de bereds möjlighet till mindre ansträngande sysslor tiden före nedkomsten. Motionären pekar på att de flesta kvinnor före en förlossning

drabbas av tilltagande trötthet, ryggvärk och förhöjt blodtryck. Följden blir enligt motionären oftast sjukskrivning efter för samhällsekonomin kostnadskrävande läkarbesök. Någon egentlig sjukdomsbild föreligger inte men av privatekonomiska skäl vill kvinnorna arbeta så länge som möjligt under graviditeten i stället för att börja ta ut föräldraledighet. Motionären anser att en betydande samhällsekonomisk vinst borde uppstå om kvinnorna i stället automatiskt erhöi tre veckors sjukledighet före förlossningen.

Utskottet har ovan redogjort för de möjligheter som finns för en kvinna att uppbära föräldrapenning eller havandeskapspenning före förlossning. Därutöver anses i praxis tillstånd vid Rh-immunisering och flerbarnsgraviditet rymmas inom sjukdomsbegreppet i lagen om allmän försäkring. Utskottet anser att de möjligheter till föräldrapenning och havandeskapspenning som redovisats är till fyllest och att frågan om rätt till sjukpenning därutöver alltjämt bör avgöras individuellt och med hänsyn tagen till undersökande läkares bedömning. Utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf207.

Tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning utges till förälder som behöver avstå från förvärsarbete för att vårda barn under tolv år bl.a. till följd av sjukdom eller smitta hos barnet eller barnets vårdare eller vid besök i samhällets förebyggande barnhälsovård. Under de nämnda förutsättningarna kan tillfällig föräldrapenning också utges för vård av barn som fyllt tolv men inte sexton år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn och vård- eller tillsynsbehovet inte grundat rätt till vårdbidrag. Tillfällig föräldrapenning kan utges under högst 60 dagar per barn och år.

Tillfällig föräldrapenning utges också till föräldrar till barn som fyllt fyra men inte tolv år när föräldern avstår från förvärsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskola eller fritidsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar. För sådana s.k. kontakt dagar utges ersättning under två dagar per barn och år.

Som förutsättning för att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges vid bl.a. vård av sjukt barn krävs alltså att föräldern behöver avstå från förvärsarbete. I förarbetena till den lagstiftning varigenom ersättning vid vård av sjukt barn infördes, uttalades bl.a. att rätt till ersättning inte förelåg om en förälder vårdade det sjuka barnet under semester eller annan ledighet. Ersättning skulle inte heller utges om den andra föräldern till följd av sådan ledighet fanns hemma och kunde ge barnet erforderlig tillsyn (prop. 1973:47, SfU 19, rskr. 198). Enligt propositionen har det för ersättningsrätten uppställda kravet på att en förälder skall behöva avstå från förvärsarbete under senare år kommit att ges en annan innebörd än vad som förutsattes vid reformens genomförande. I propositionen påpekas att i praxis numera godtas bl.a. att en förälder som redan är tjänstledig från sitt arbete och uppbär *föräldrapenning i samband med barns födelse* kan få rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av samma barn, om barnet blir sjukt. I propositionen anförs vidare att en generell möjlighet att under den pågående och ekonomiskt kompenserade föräldraledigheten ta ut tillfällig föräldrapenning vid barns sjukdom för

alltför långt. Regeringen föreslår därför att tillfällig föräldrapenning skall kunna utgå under ett barns första 240 levnadsdagar endast om barnet har stadigvarande tillsyn inom kommunal eller annan barnomsorg eller vårdas på sjukhus.

Rune Backlund och Karin Israelsson yrkar i motion Sf314 avslag på propositionen i denna del. Förslaget innebär enligt motionärerna att reglerna om föräldraförsäkringen kränglas till både för försäkringskassorna och familjerna. Motionärerna pekar på att den förälder som inte är föräldraledig med nuvarande regler kan utnyttja tillfällig föräldrapenning om barnet och den föräldralediga föräldern insjuknar, medan den hemnavarande föräldern i samma situation får sjukskriva sig och begära överflyttning av föräldrapenning till den andra föräldern, om förslaget går igenom.

Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen att en generell möjlighet att under pågående och ekonomiskt kompenserad föräldraledighet ta ut tillfällig föräldrapenning för alltför långt. Riksdagen bör därför bifalla propositionen i denna del och avslå motion Sf314.

Som nyss nämnts kan tillfällig föräldrapenning utges under högst 60 dagar för varje barn och år. I propositionen föreslås att *antalet dagar* ökas till 90 per barn och år, utom såvitt avser tillfällig föräldrapenning vid sjukdom hos ordinarie vårdare. Som motiv anförs att det för en liten grupp föräldrar med barn, som ofta är sjuka eller drabbas av en allvarlig sjukdom under en begränsad tid, finns ett behov av ytterligare dagar med rätt till, tillfällig föräldrapenning.

I motion Sf268 yrkande 3 av Bengt Westerberg m.fl. anförs att förslaget är ett steg i rätt riktning men begärs att begränsningen av antalet dagar slopas helt för det fåtal familjer som på grund av mycket svåra omständigheter tvingas utnyttja den tillfälliga föräldrapenningen under lång tid. Om det blir fråga om vård av permanent karaktär bör enligt motionärerna en samordning ske med andra ersättningsformer.

Utskottet uttalade med anledning av motioner om slopande av 60-dagarsgränsen i betänkandet SfU 1986/87:17 att det för den aktuella föräldragruppen otvivelaktigt fanns ett behov av ett bättre försäkringsskydd. Detta var enligt utskottet fallet i situationer när de 60 dagarna per år med tillfällig föräldrapenning inte räckte till men samtidigt förutsättningar för vårdbidrag inte förelåg. Utskottet ansåg att man så långt möjligt borde försöka fylla denna lucka i försäkringsskyddet och att det fanns anledning för regeringen att undersöka om detta bäst kunde ske genom ett ökat antal ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning eller genom ändrade bestämmelser för vårdbidrag eller genom en kombination av regeländringar inom de båda bidragsformerna.

Utskottet har i sitt betänkande SfU 1987/88:15 tagit ställning till ett regeringsförslag om ytterligare en bidragsnivå inom vårdbidraget och förordat att en sådan nivå, nämligen en fjärdedels vårdbidrag, införs. Den nu föreslagna utökningen av antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning från 60 till 90 innebär enligt utskottets mening – särskilt med hänsyn tagen också till den nya vårdbidragsnivån – en avsevärd förbättring för den aktuella gruppen barn och föräldrar. Att nu helt slopa begränsningen av antalet dagar anser utskottet sig inte kunna förorda. Utskottet utgår dock

ifrån att utvecklingen på området även fortsättningsvis följs inom ramen för riksförsäkringsverkets uppföljningsverksamhet. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf268 yrkande 3 och föreslår att riksdagen bifaller propositionen i vad avser antalet dagar för vilka tillfällig föräldrapenning kan utgå.

I motion Sf249 av Olof Johansson m.fl. begärs att tillfällig föräldrapenning skall kunna utgå *samtidigt med vårdbidrag*. Motionärerna anför att det för närvarande inte är formellt möjligt att kombinera vårdbidrag med tillfällig föräldrapenning enligt föräldraförsäkringsreglerna, vilket innebär att föräldrar ofta anser sig tvingade att lösa frågan genom egen sjukskrivning. I motion Sf268 yrkande 4 av Bengt Westerberg m.fl. begärs att tillfällig föräldrapenning skall kunna utgå vid tillfällig försämring av det handikapp som ligger till grund för vårdbidraget. Enligt motionärerna går föräldrar med vårdbidrag ofta miste om tillfällig föräldrapenning eftersom ersättning enligt lagen om allmän försäkring inte kan utgå för samma vårdbehov som ligger till grund för vårdbidraget. Motionärerna anser att tillfällig föräldrapenning bör utgå även för det handikapp som ligger till grund för vårdbidraget vid tillfällig försämring av tillståndet.

Enligt gällande regler kan tillfällig föräldrapenning inte utges för vård- eller tillsynsbehov som grundat rätt till vårdbidrag. Detta innebär emellertid inte att det förhållandet att vårdbidrag utgår för ett barn utesluter rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av samma barn. Av förarbetena till den lag varigenom rätten till tillfällig föräldrapenning utsträcktes till vård av barn som fyllt tolv år framgår bl.a. följande (prop. 1984/85:78 s. 68). För barn, för vilka vårdbidrag utges, kan tillfällig föräldrapenning endast komma i fråga om det särskilda tillsynsbehov som uppkommit inte ligger till grund för vårdbidraget utan innebär ett utökat tillfälligt tillsynsbehov. Försäkringskassan måste således göra en utredning om rätten att uppbära tillfällig föräldrapenning i de fall där vårdbidrag utges, om det inte klart framgår av läkarutlåtande eller andra handlingar att det är fråga om sådant tillfälligt behov.

Utskottet anser att av det återgivna uttalandet framgår att tillfällig föräldrapenning väl kan utges för vård av barn i de fall som avses i motionerna, även om vårdbidrag utgår för barnet. Utskottet förutsätter att – i den mån oklarhet föreligger om reglernas tillämpning – riksförsäkringsverket tillser att erforderlig information ges till försäkringskassorna. Något riksdagens uttalande med anledning av motionerna Sf249 och Sf268 yrkande 4 är därför enligt utskottets mening inte påkallat.

I två motioner, Sf247 yrkande 1 (delvis) av Alf Svensson och Sf322 yrkande 1 av Bengt Westerberg m.fl., begärs förslag om möjligheten att överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till *annan anhörig eller närstående*. I motion Sf247 avses sådan rätt för ensamstående föräldrar medan motionärerna i motion Sf322 önskar rätt till tillfällig föräldrapenning för annan närstående även i andra fall.

Utskottet har tidigare under innevarande riksmöte behandlat denna fråga (se SfU 1987/88:6). Utskottet hade då inhämtat yttranden i frågan från riksförsäkringsverket, Försäkringskassaförbundet, socialstyrelsen och Svenska kommunförbundet. I betänkandet framhöll utskottet inledningsvis att

föräldraförsäkringen, som infördes år 1974, successivt byggts ut och förbättrats, inte minst i fråga om den tillfälliga föräldrapenningen. Trots olika genomförda reformer var dock utskottet införstått med att speciellt ensamstående och ensamboende föräldrar hade ett stödbehov vid barns sjukdom som inte täcktes av föräldraförsäkringens regelsystem. Utskottet var av principiella skäl tveksamt till möjligheten att överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till någon närstående eftersom det kunde befaras att en sådan utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning skulle medföra att kommunerna ytterligare minskade sin utbyggnad av barnvårdarverksamheten och att socialförsäkringen således fick ta över kommunernas ansvar. Vidare kunde ett genomförande av förslaget medföra såväl administrativa som tillämpningsmässiga problem. Med hänsyn till att flertalet remissinstanser trots redovisade invändningar ändå tillstyrkt att frågan utreddes ville utskottet inte motsätta sig att en förutsättningslös utredning kom till stånd för att klarlägga ensamstående och ensamboende föräldrars behov av att kunna överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till annan närstående. Utredningen borde enligt utskottet bl.a. redovisa de administrativa konsekvenserna av en sådan åtgärd och kostnaderna för försäkringen. Vidare förutsatte ett klarläggande av de ensamstående och ensamboende föräldrarnas behov att kunna överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning enligt utskottets mening också en kartläggning av ensamföräldrarnas utnyttjande av de kommunala barnvårdarresurserna. En sådan kartläggning borde således också komma till stånd. Vad utskottet sålunda anfört gavs som riksdagens mening regeringen till känna (rskr. 58).

Något ytterligare tillkännagivande i frågan är enligt utskottets mening inte påkallat. Motionerna Sf247 yrkande 1 i motsvarande del och Sf322 yrkande 1 avstyrks därför.

Tre motioner berör rätten till tillfällig föräldrapenning i de fall en förälder måste avstå från förvärvsarbete till följd av *sjukdom hos annan än barnet eller dess vårdare*. I motion Sf206 yrkande 1 begär Karin Israelsson och Martin Olsson en utredning om tillfällig föräldrapenning då dagbarnvårdares egna barn blir sjuka. Även Alf Svensson begär i motion Sf247 yrkande 1 (delvis) ett förslag som möjliggör rätt till ersättning i sådana situationer. Ulla-Britt Åbark och Lars Svensson begär i motion Sf251 ett tillkännagivande om att tillfällig föräldrapenning bör utgå i nu aktuell situation.

I tre motioner tas upp den näraliggande frågan om rätten till tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem på grund av sjukdom. I motion Sf262 av Mona Sahlin och i motion Sf322 yrkande 2 av Bengt Westerberg m.fl. begärs tillkännagivande om behovet av tillfällig föräldrapenning i denna situation och i motion Sf282 begär Karin Israelsson och Martin Olsson en utredning härom.

Frågan om rätt till tillfällig föräldrapenning när en förälder måste avstå från förvärvsarbete därför att dagbarnvårdares barn är sjukt behandlades senast av utskottet i betänkandet SfU 1986/87:17. Utskottet hänvisade därvid till vad utskottet anfört i samma fråga vid det närmast föregående riksmötet och till att föräldraförsäkringsutredningen hävdade att en utvidgning av bestämmelserna på grund av sjukdom eller smitta hos den ordinarie

vårdarens barn skulle medföra en betydande utvidgning av försäkringen. Utredningen var för sin del framför allt av kostnadsskäl inte beredd att föreslå en sådan utvidgning. Utskottet avstyrkte bl.a. mot denna bakgrund motioner med krav på ersättning vid sjukdom hos den ordinarie vårdarens barn. Utskottet pekade också på att den som förmedlat barnomsorgen, dvs. i allmänhet kommunen, hade ett ansvar för att ersättare fanns tillgänglig för att sköta barnet i de situationer som avsågs i motionerna.

Utskottet har stor förståelse för de problem som påtalas i motionerna. Enligt utskottets uppfattning finns emellertid en betydande risk att en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning på det sätt som anges i motionerna skulle inverka menligt på kommunernas ansvarstagande för barnomsorgen och att socialförsäkringen skulle få ta över en stor del av det kommunala ansvaret. Utskottet vill därför än en gång understryka betydelsen av att den som förmedlat barnomsorgen, dvs. i allmänhet kommunen, tillser att ersättare finns tillgänglig i sådana situationer som avses i motionerna. Detta gäller i fråga om tillfällig föräldrapenning vid sjukdom hos dagbarnvårdarens barn och i än högre grad vid stängning av daghem. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf206 yrkande 1, Sf247 yrkande 1 i motsvarande del, Sf251, Sf262, Sf282 och Sf322 yrkande 2.

Flera motioner tar upp frågan om rätt till uttag av de sammanlagt 16 *kontaktdagarna*.

I motion Sf206 yrkande 2 av Karin Israelsson och Martin Olsson begärs att uttaget av kontaktdagar i föräldraförsäkringen inte skall begränsas till två dagar per barn och år utan att de totalt 16 kontaktdagarna skall kunna tas ut vid tidpunkt som föräldrarna själva bestämmer. Genom detta skapas enligt motionärerna större valfrihet för barnfamiljerna. I motion Sf242 pekar Kerstin Göthberg och Rosa Östh på att utformningen av reglerna slår mycket orättvist genom att en förälder till barn som fyller tolv år i början av januari inte får någon kontaktdag under vårterminen i årskurs 5, medan två kontaktdagar utgår om barnet fyller år i slutet av december. Motionärerna begär beslut att tillfällig föräldrapenning skall kunna utgå under hela låg- och mellanstadiet, oavsett när på året barnet fyller tolv år. I motion Sf271 av Ylva Annerstedt m.fl. föreslås att rätten att utnyttja kontaktdagarna utsträcks så att de kan användas när barnet går i högstadiet, det stadium som föräldrarna enligt motionärerna har minst kunskap om och där problemen är störst.

Lars Werner m.fl. begär i motion Sf235 yrkande 3 ett beslut om att antalet kontaktdagar utökas till en vecka per barn och år och att den nedre åldersgränsen slopas. Det nuvarande antalet är enligt motionärerna för litet för inskolning på daghem eller i skolan och räcker inte heller till för den föräldramedverkan som krävs i t.ex. föräldrakooperativa daghem. För kontaktdagar för barn under fyra år bör enligt motionärerna krävas att barnet är inskrivet i barnomsorgen.

Vid behandlingen av förslaget i proposition 1984/85:78 om införande av kontaktdagar avvisade utskottet, framför allt av kostnadsskäl, motionsförslaget om införande av ett större antal kontaktdagar än vad regeringen föreslagit. Likaså avvisades motionsförslaget om ett valfritt uttag av dagarna (se SfU 1984/85:12). Utskottet, som vidhåller denna inställning, anser att en

jämn fördelning av kontaktdagarna ökar möjligheterna för föräldrar, förskola och skola att upprätthålla en god kontakt under en viktig period av barnets uppväxttid. Med hänsyn härtill är utskottet inte heller berett att förorda att rätten att utnyttja kontaktdagar utsträcks till att omfatta vare sig barn på högstadiet eller barn under fyra år. När det gäller barn under fyra år vill utskottet också erinra om att rätt finns till föräldrapenning med anledning av barns födelse. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf206 yrkande 2, Sf235 yrkande 3 och Sf271.

Vad gäller det i motion Sf242 påtalade problemet med kontaktdagar på mellanstadiet delar utskottet motionärernas uppfattning att kontaktdagar bör kunna tas ut för skolbesök under ett läsår oavsett när på året barnet fyller år. Regeringen bör därför med anledning av motion Sf242 lägga fram ett förslag som gör det möjligt för föräldrar att ta ut kontaktdagar för besök i barnets skola varje termin t.o.m. det kalenderår som barnet fyller tolv år. Det anförda bör ges regeringen till känna.

Karin Israelsson och Martin Olsson begär i motion Sf206 yrkande 3 att tillfällig föräldrapenning skall utgå för kontaktdagar oavsett vilken *barnomsorgsform* som utnyttjas. Kontaktdagarna kan inte utnyttjas för besök i privata familjedaghem, vilket enligt motionärerna skapar stora orättvisor för de föräldrar som är helt hänvisade till privata omsorgsformer i och med att den kommunala barnomsorgen inte täcker efterfrågan.

Utskottet behandlade en liknande motion senast i betänkandet SfU 1986/87:17. Utskottet var då inte berett att förorda en utvidgning av rätten till s.k. kontaktdagar till förskoleverksamhet som inte faller inom samhällets barnomsorg. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därför bifall till motion Sf206 yrkande 3.

Anslagsberäkningen

I propositionen föreslås att under anslaget Bidrag till föräldraförsäkringen för budgetåret 1988/89 skall anvisas ett förslagsanslag av 1 286 000 000 kr.

I motion Sf235 yrkande 4 av Lars Werner m.fl. begärs att till Bidrag till föräldraförsäkringen skall anslås 3 000 milj. kr. utöver regeringens förslag för att täcka de i motionen framställda kraven om bl.a. utbyggd föräldraförsäkring. Karin Israelsson m.fl. kritiserar i motion Sf304 beslutet om avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård och begär att beloppet om 20 milj. kr. skall tillföras föräldrarna och anslaget därför ökas med beloppet.

Utskottet har ovan avstyrkt bifall till yrkandena i motion Sf235 om bl.a. utbyggd föräldraförsäkring. Utskottet har vidare avstyrkt en motion om slopande av avdraget på föräldrapenning vid förlossningsvård. Till följd härav avstyrks bifall även till de nu aktuella anslagsyrkandena. Utskottet har inte någon erinran mot regeringens medelsberäkning under femte huvudtiteln till anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen och tillstyrker förslaget.

Lagförslaget

I proposition 1987/88:100, bilaga 7, framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring innefattar författningsändringar – förutom

avseende föräldraförsäkringen – även i fråga om vårdbidraget. Sistnämnda författningsändringar har behandlats av utskottet i betänkande SfU 1987/88:15. Med hänsyn härtill lägger utskottet i bilaga fram ett nytt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring. Utskottets författningsförslag överensstämmer med regeringens förslag i dessa delar.

SfU 1987/88:16

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen* att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf328 yrkande 1 i motsvarande del och yrkande 3 i motsvarande del,

2. beträffande *garantinivån inom föräldraförsäkringen* att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf342,

3. beträffande *utbyggnad av föräldraförsäkringen* att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf235 yrkandena 1 och 2,

4. beträffande *kvoterad föräldraledighet* att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf341,

5. beträffande *särskild beräkningsgrund för föräldrapenning* att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf284,

6. beträffande *avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård* att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf239,

7. beträffande *sjukskrivning före förlossning* att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf207,

8. beträffande *tillfällig föräldrapenning under tid då annan föräldrapenning utgår* att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100, bil. 7, litt. C 2 i denna del, och med avslag på motion 1987/88:Sf314 antar det av utskottet i bilaga framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 4 kap. 10 §, 12 § andra och tredje styckena samt 16 §,

9. beträffande *antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning* att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med avslag på motion 1987/88:Sf268 yrkande 3 antar det av utskottet i bilaga framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i de delar som inte berörts under moment 8 ovan,

10. beträffande *tillfällig föräldrapenning samtidigt med vårdbidrag* att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf249 och 1987/88:Sf268 yrkande 4,

11. beträffande *tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder* att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf247 yrkande 1 i motsvarande del och 1987/88:Sf322 yrkande 1,

12. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m.* att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf206 yrkande 1, 1987/88:Sf247 yrkande 1 i motsvarande del, 1987/88:Sf251, 1987/88:Sf262, 1987/88:Sf282 och 1987/88:Sf322 yrkande 2,

13. beträffande *flexibelt uttag av kontaktdagar*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf206 yrkande 2 och 1987/88:Sf271,

14. beträffande *ökat antal kontaktdagar m.m.*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf235 yrkande 3,

15. beträffande *kontaktdagar under mellanstadiet*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Sf242 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. beträffande *rätt till kontaktdagar vid privat barnomsorg*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf206 yrkande 3,

17. beträffande *medelsanvisningen till föräldraförsäkringen*
att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100, bil. 7, litt. C 2, i denna del och med avslag på motionerna 1987/88:Sf235 yrkande 4 och 1987/88:Sf304 till *Bidrag till föräldraförsäkringen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 286 000 000 kr.

Stockholm den 3 mars 1988

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Barbro Sandberg (fp), Ingegerd Anderlund (s), Karl-Erik Persson (vpk) och Maud Björnemalm (s).

Reservationer

1. Sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen (mom. 1)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet behandlade senast" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kräver såväl det statsfinansiella som det samhälls-ekonomiska läget betydande besparingar. Det i motion Sf328 framlagda förslaget påverkar enligt utskottets uppfattning inte nämnvärt den sociala standarden, särskilt inte med hänsynstagande till förslagen om sänkta marginalskatter i motion 1987/88:Sk470 av Carl Bildt m.fl. angående skattesänkning. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet förslaget i motion Sf328 om att den generella ersättningsnivån inom föräldraförsäkringen sänks till 80 %. Besparingseffekten av detta bör som vidare anføres i motionen tillgodogöras statsbudgeten. Det bör ske genom en omfördelning av

avgiftsuttaget. Regeringen bör lägga fram förslag till lagändringar i enlighet med det anförda i så god tid att förslaget kan träda i kraft den 1 januari 1989.

SfU 1987/88:16

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf328 yrkande 1 i motsvarande del och yrkande 3 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Garantinivån inom föräldraförsäkringen (mom. 2)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet behandlade även" och slutar med "motion Sf342" bort ha följande lydelse:

Ersättningen enligt garantinivån visar enligt utskottets uppfattning en tendens att släpa efter i värde. Höjningen den 1 januari 1987 från 48 kr. till 60 kr. återställer inte värdet. Detta drabbar främst de sämst ställda familjerna. En regel bör därför införas som gör att garantinivån automatiskt följer med penningvärdesutvecklingen. För att åstadkomma detta bör ersättningen enligt garantinivån fr.o.m. den 1 januari 1989 bestämmas till en trehundra-sextiofemtedel av basbeloppet. Eftersom föräldrapenning kan utgå inte bara med helt utan också med halvt eller fjärdedels belopp bör ersättningen per hel dag enligt garantinivån avrundas till närmaste hela krontal som är jämnt delbart med 4. Den närmare utformningen av erforderliga bestämmelser bör ankomma på regeringen.

Vad utskottet sålunda anför bör med bifall till motion Sf342 ges regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *garantinivån inom föräldraförsäkringen* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf342 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Utbyggnad av föräldraförsäkringen och kvoterad föräldraledighet (mom. 3 och 4)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "samt Sf341" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill uttala sin tillfredsställelse med det i propositionen angivna målet för utbyggnaden av föräldrapenningförsäkringen, 18 månader med ersättning motsvarande sjukpenning. Den i propositionen angivna takten för utbyggnaden är emellertid enligt utskottets uppfattning helt otillräcklig. Reformen är brådskande och bör därför genomföras redan fr.o.m. den 1 januari 1989.

I fråga om kvotering av föräldraledigheten mellan föräldrarna då båda är vårdnadshavare vill utskottet framhålla följande. En kvotering behövs som

stöd för männen för att de i större utsträckning än för närvarande skall stanna hemma hos sina barn under deras första år. Detta är viktigt både för kvinnornas situation på arbetsmarknaden och för männens syn på arbetsfördelningen i hemmet. 4 av de 18 månadernas föräldraledighet med föräldrapenning bör därför avsättas för den vårdnadshavare som inte utnyttjat huvuddelen av föräldraledigheten då det finns två vårdnadshavare. I avvaktan på att föräldraförsäkringen byggs ut till 18 månader bör minst 1 månad av nuvarande föräldraledighet reserveras för den vårdnadshavare som inte tar ut huvuddelen av ledigheten.

Det anförda bör med bifall till motionerna Sf235 yrkandena 1 och 2 och Sf341 ges regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *utbyggnad av föräldraförsäkringen*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf235 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *kvoterad föräldraledighet*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf341 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Särskild beräkningsgrund för föräldrapenning (mom. 5)

Karin Israelsson och Runc Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion Sf284" bort ha följande lydelse:

Nya bestämmelser om tiden för en förälder att få sin föräldrapenning beräknad efter tidigare sjukpenninggrundande inkomst trädde i kraft den 1 januari 1986. De har alltså nu gällt i drygt två år. För föräldrar till barn som insjuknar i livshotande sjukdomar såsom olika former av tumörsjukdomar, leukemi och svåra allergiska reaktioner ställs stora krav på vårdinsatser. Dessa kan många gånger utsträckas över flera år och för föräldrarna kan det vara svårt av både psykologiska och praktiska skäl att planera för ett nytt barn inom den tid som nu gäller för rätt till föräldrapenning efter tidigare sjukpenninggrundande inkomst. Utskottet delar därför den i motion Sf284 framförda uppfattningen att tiden bör förlängas med ytterligare ett år för föräldrar till barn med svåra handikapp. En förutsättning för rätt till förlängd tid i det avseende som nu är i fråga bör, såsom anges i motionen, vara att vårdbidrag utgår. Det anförda bör med bifall till motion Sf284 ges regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *särskild beräkningsgrund för föräldrapenning*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf284 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård (mom. 6)

SfU 1987/88:16

Karin Israelsson (c), Rune Backlund (c) och Karl-Erik Persson (vpk) anser *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "motion Sf239" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har visserligen nyligen fattat beslut om avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård (se prop. 1987/88:46, SfU 11, rskr. 102). Utskottet anser emellertid, såsom framhölls i en reservation av c- och vpk-ledamöterna till utskottets betänkande, att det är viktigt att föräldrar känner att samhällets resurser står till deras förfogande inför en så livsavgörande händelse som att få en ny familjemedlem och att principen om att all mödravård och förlossningsvård skall vara kostnadsfri snarast bör återinföras. Regeringen bör därför med anledning av motion Sf239 lägga fram förslag härom i så god tid att detta kan ske senast vid halvårsskiftet 1988.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård* att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Sf239 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Tillfällig föräldrapenning under tid då annan föräldrapenning utgår (mom. 8)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motion Sf314" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionen framförda uppfattningen att regeringens förslag att inskränka rätten till tillfällig föräldrapenning under ett barns första åtta månader innebär en försämring av föräldraförsäkringen både för föräldrarna och för försäkringskassorna. Några större olägenheter med de nuvarande reglerna har inte heller redovisats i propositionen. Med det anförda anser utskottet att riksdagen med bifall till motion Sf314 bör avslå propositionen i denna del.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *tillfällig föräldrapenning under tid då annan föräldrapenning utgår* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf314 och med avslag på proposition 1987/88:100, bil. 7, litt. C 2 i denna del, avslår det av utskottet i bilaga framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 4 kap. 10 §, 12 § andra och tredje styckena samt 16 §.

7. Antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning (mom. 9)

SfU 1987/88:16

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Utskottet har" och slutar på s. 9 med "kan utgå" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det i och för sig vara ett steg i rätt riktning att det högsta antalet dagar som tillfällig föräldrapenning kan utgå per barn och år höjs från 60 till 90 dagar. För ett fåtal familjer som på grund av mycket svåra omständigheter tvingas utnyttja den tillfälliga föräldrapenningen under lång tid är emellertid inte heller 90 dagar tillräckligt. Maximeringen av dagantalet bör därför enligt utskottets uppfattning helt slopas. Utskottet avstyrker således bifall till propositionen i nu behandlad del och tillstyrker bifall till motion Sf268 yrkande 3.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf268 yrkande 3 och med avslag på propositionen i denna del antar det av utskottet i bilaga framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i de delar som inte berörts under moment 8 ovan med den ändring att 4 kap. 12 § första stycket erhåller följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

4 kap.
12 §¹

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under *högst 60 dagar för varje barn och år. Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket 1, 3 och 4 utges tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 30 dagar för varje barn och år.*

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under *obegränsat antal dagar.*

¹ Senaste lydelse 1985:87.

8. Tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder (mom. 11)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Något ytterligare" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Såsom ovan framgått har utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1987/88:6 förordat att en förutsättningslös utredning kommer till

stånd för att klarlägga ensamstående och ensamboende föräldrars behov av att kunna överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till annan närstående.

Enligt utskottets mening bör den förutsättningslösa utredning om föräldrars behov att kunna överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till annan närstående som angetts i utskottets nämnda betänkande omfatta alla föräldrar och således inte inskränkas till ensamstående eller ensamboende föräldrar.

Vad utskottet med anledning av motion Sf322 yrkande 1 sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Sf322 yrkande 1 och med avslag på motion 1987/88:Sf247 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m. m. (mom. 12)

Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp), Rune Backlund (c) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Frågan om" och slutar på s. 11 med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det klart otillfredsställande att föräldrapenning inte kan utgå till förälder vars barn inte kan tas emot av dagbarnvårdaren på grund av att hans eller hennes egna barn är sjuka. Om problemet inom den kommunala barnomsorgen inte kan lösas genom omplacering till någon annan dagbarnvårdare som känner barnet, tvingas en förälder att stanna hemma utan rätt till ersättning. Detsamma gäller när ett daghem stängs på grund av sjukdom hos personalen eller av andra plötsligt uppkommande orsaker. Mot denna bakgrund anser utskottet att en utredning bör tillsättas med uppgift att lägga fram förslag i de nu aktuella hänseendena. Det anförda bör med bifall till motionerna Sf206 yrkande 1 och Sf282 samt med anledning av motionerna Sf247 yrkande 1, Sf251, Sf262 och Sf322 yrkande 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Sf206 yrkande 1 och 1987/88:Sf282 och med anledning av motionerna 1987/88:Sf247 yrkande 1 i motsvarande del, 1987/88:Sf251, 1987/88:Sf262 och 1987/88:Sf322 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Flexibelt uttag av kontaktdagar (mom. 13)

SfU 1987/88:16.

Nils Carlshamre (m), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Siri Häggmark (m) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Vid behandlingen" och slutar på s. 12 med "och Sf271" bort ha följande lydelse:

Vid behandlingen av förslaget i proposition 1984/85:78 om införande av kontaktdagar avvisade utskottet, framför allt av kostnadsskäl, motionsförslag om ett större antal kontaktdagar än vad regeringen föreslagit. Utskottet vidhåller denna inställning och är inte heller berett att förorda att rätten till kontaktdagar utsträcks till att omfatta barn under fyra år. I fråga om dessa barn vill utskottet också erinra om rätten till föräldrapenning med anledning av barns födelse. Utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf235 yrkande 3.

Utskottet anser däremot att kontaktdagarna inte bör vara bestämda till ett visst antal per år utan att det totala antalet dagar, 16 stycken, bör kunna tas ut när som helst när barnet är mellan fyra och tolv år. Härigenom skapas en större valfrihet för barnfamiljer och en möjlighet att ta en längre tids ledighet vid t.ex. inskolning på daghem eller vid skolstarten. Detta bör med anledning av motion Sf206 yrkande 2 ges regeringen till känna. Utskottet är däremot inte, såsom förordas i motion Sf271, berett att sträcka ut tiden för utnyttjande av kontaktdagarna till högstadiet.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *flexibelt uttag av kontaktdagar*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Sf206 yrkande 2 och med avslag på motion 1987/88:Sf271 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

11. Flexibelt uttag av kontaktdagar (mom. 13)

Kenth Skärvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Vid behandlingen" och slutar på s. 12 med "och Sf271" bort ha följande lydelse:

Vid behandlingen av förslaget i proposition 1987/88:78 om införande av kontaktdagar avvisade utskottet, framför allt av kostnadsskäl, motionsförslag om ett större antal kontaktdagar än vad regeringen föreslagit. Utskottet vidhåller denna inställning och är inte heller berett att förorda att rätten till kontaktdagar utsträcks till att omfatta barn under fyra år. I fråga om dessa barn vill utskottet också erinra om rätten till föräldrapenning med anledning av barns födelse. Utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf235 yrkande 3.

Utskottet anser däremot att kontaktdagarna inte bör vara bestämda till ett visst antal per år utan att det totala oförändrade antalet dagar bör kunna tas ut när som helst under den tid då barnets ålder berättigar till kontaktdagar. Härigenom skapas en större valfrihet för barnfamiljerna och en möjlighet att ta en längre tids ledighet vid t.ex. inskolning på daghem eller vid skolstarten.

Tiden för uttag av kontaktdagarna bör också sträckas ut så att kontaktdagar kan tas ut även när barnet går på högstadiet, det skolstadium om vilket föräldrar ofta har minst kunskap och där problemen oftast är störst. Detta bör med bifall till motion Sf271 ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses också motion Sf206 yrkande 2.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *flexibelt uttag av kontaktdagar*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf271 och med anledning av motion 1987/88:Sf206 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Ökat antal kontaktdagar m.m. (mom. 14)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Vid behandlingen" och slutar på s. 12 med "Sf271" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion Sf235 att två kontaktdagar per barn och år är otillräckligt vid inskolning på daghem eller i skolan. Antalet räcker inte heller för den föräldramedverkan som t.ex. föräldrakooperativa daghem kräver. För de angivna ändamålen behöver också nedre åldersgränsen, fyra år, tas bort. För barn under fyra år bör dock krävas att de är inskrivna i barnomsorgen. Antalet kontaktdagar bör därför enligt utskottets mening snarast ökas till en vecka per barn och år. Utskottet biträder således det i motion Sf235 yrkande 3 framlagda förslaget. Regeringen bör därför lägga fram förslag om ett fr.o.m. den 1 januari 1989 ökat antal kontaktdagar utan nedre åldersgräns i enlighet med det anförda.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ökat antal kontaktdagar m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf235 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Rätt till kontaktdagar vid privat barnomsorg (mom. 16)

Nils Carlshamre (m), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör tillfällig föräldrapenning utgå för kontaktdagar oavsett vilken barnomsorgsform som utnyttjas. Det finns ingen anledning att från förmånen utesluta föräldrar som har sina barn i ett privat familjehem. Detta gäller så mycket mer som förhållandet på många håll är sådant att kommunen inte kan erbjuda barnomsorg utan hänvisar föräldrarna till privat verksamhet. Det bör ankomma på regeringen att utforma och

snarast lägga fram förslag härom. Det anförda bör med anledning av motion Sf206 yrkande 3 ges regeringen till känna.

SfU 1987/88:16

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *rätt till kontaktdagar vid privat barnomsorg* att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Sf206 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

14. Medelsanvisningen till föräldraförsäkringen (mom. 17)

Under förutsättning av bifall till reservation 5

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "tillstyrker förslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan avstyrkt bifall till yrkandena i motion Sf235 om utbyggd föräldraförsäkring. Utskottet har emellertid tillstyrkt motion Sf239 om slopande av avdraget på föräldrapenning vid förlossningsvård. Till följd härav beräknas kostnaderna för föräldraförsäkringen öka med 20 milj. kr. för budgetåret 1988/89. Enligt utskottets mening bör denna kostnadsökning i sin helhet finansieras över statsbudgeten. I enlighet med förslaget i motion Sf304 bör därför till anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkringen anvisas 20 milj. kr. utöver regeringens förslag.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *medelsanvisningen till föräldraförsäkringen* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf304 och med anledning av proposition 1987/88:100, bil. 7, litt. C 2, i denna del samt med avslag på motion 1987/88:Sf235 yrkande 4 till *Bidrag till föräldraförsäkringen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 306 000 000 kr.

15. Medelsanvisningen till föräldraförsäkringen (mom. 17)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 3, 5 och 12

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "tillstyrker förslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt bifall till yrkandena i motion Sf235 om utbyggd föräldraförsäkring och ökat antal kontaktdagar. Utskottet har vidare tillstyrkt en motion om slopande av avdraget på föräldrapenning vid förlossningsvård. Till följd härav beräknas kostnaderna för föräldraförsäkringen öka med 3 020 milj. kr. för budgetåret 1988/89. Denna kostnadsökning bör enligt utskottets mening i sin helhet finansieras över statsbudgeten. I enlighet med förslagen i motionerna Sf235 yrkande 4 och Sf304 bör därför till anslaget C 2. Bidrag till föräldraförsäkring anvisas 3 020 kr. utöver regeringens förslag.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

SfU 1987/88:16

17. beträffande *medelsanvisningen till föräldraförsäkringen* att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Sf235 yrkande 4 och 1987/88:Sf304 och med anledning av proposition 1987/88:100, bil. 7, litt. C 2, i denna del till *Bidrag till föräldraförsäkringen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 4 306 000 000 kr.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ att 4 kap. 10, 12 och 16 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
10 §²

En förälder har rätt till *tillfällig föräldrapenning* för vård av ett barn, som inte har fyllt tolv år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. sjukdom eller smitta hos barnet,
2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

För vård av ett barn vars levnadsålder understiger 240 dagar utges tillfällig föräldrapenning enligt första stycket endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller om barnet vårdas på sjukhus.

En förälder till barn som fyllt fyra men inte tolv år har rätt till tillfällig föräldrapenning även när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontaktdagar).

Rätt till tillfällig föräldrapenning tillkommer även en fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlösningen, biträda i hemmet eller vårda barn. Motsvarande gäller i tillämpliga delar för en fader vid adoption av barn, om barnet inte fyllt tio år. Som adoption anses även att någon tar emot ett barn i avsikt att adoptera det.

12 §³

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år och enligt 10 § andra stycket under högst två dagar per barn och år.

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år. *Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket 1, 3 och 4 utges tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 30 dagar för varje barn och år.*

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1985:87.

³ Senaste lydelse 1985:87.

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § tredje stycket utges under högst tio dagar per barn. Sådan tillfällig föräldrapenning utges inte för tid efter sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.

Uppbär en förälder oavkortade löneförmåner under tid då han bedriver studier, jämställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning, i den mån föräldern går miste om löneförmånerna.

16 §⁴

Föräldrapenningförmåner får inte utges till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 4 § andra stycket och 10 § andra och tredje styckena.

Föräldrapenningförmåner får inte utges till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 4 § andra stycket och 10 § tredje och fjärde styckena.

Tillfällig föräldrapenning får utges till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda följer med ett barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling.

Oavsett antalet barn utges till en förälder inte mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.
  2. Den nya föreskriften i 4 kap. 10 § andra stycket tillämpas första gången på ersättningsfall som börjar efter ikraftträdandet.

⁴ Senaste lydelse 1985:87.

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1987/88	1
Utskottet	3
Föräldraförsäkringen	3
Föräldrapenning	3
Tillfällig föräldrapenning	7
Anslagsberäkningen	12
Lagförslaget	12
Hemställan	13
Reservationer	14
1. Sänkt kompensationsnivå inom föräldraförsäkringen (m)	14
2. Garantinivån inom föräldraförsäkringen (m)	15
3. Utbyggnad av föräldraförsäkringen och kvoterad föräldradedighet (vpk)	15
4. Särskild beräkningsgrund för föräldrapenning (c)	16
5. Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård (c, vpk)	17
6. Tillfällig föräldrapenning under tid då annan föräldrapenning utgår (c)	17
7. Antalet ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning (fp)	18
8. Tillfällig föräldrapenning till annan närstående än förälder (fp)	18
9. Tillfällig föräldrapenning vid stängning av daghem m.m. (c, fp)	19
10. Flexibelt uttag av kontaktdagar (m, c)	20
11. Flexibelt uttag av kontaktdagar (fp)	20
12. Ökat antal kontaktdagar m.m. (vpk)	21
13. Rätt till kontaktdagar vid privat barnomsorg (m, c, fp)	21
14. Medelsanvisningen till föräldraförsäkringen (c)	22
15. Medelsanvisningen till föräldraförsäkringen (vpk)	22
Bilaga, lagförslag	24